

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

54 številka

MARIBOR, dne 27. decembra 1923.

57. letnik.

Pred pragom novega leta.

Leto 1923 gre v zaton. Predno se poslovi od nas, je treba, da se še nekoliko pogovorimo z njim. Poslovilne besede naj veljajo obračunu ne z njim, pač pa z nami.

Vsak razumen gospodar napravi koncem leta račun o svojem celoletnem gospodarstvu. Vsporedi dohodke in izdatke in napravi bilanco. Če izdatki nadkriljujejo dohodke, gospodarstvo ni v dobrem stanju, in voditelj gospodarstva mora ob novem letu storiti sklep in tudi načrt, po katerem bo v novem letu skušal ne samo uravnovežiti svoj gospodarski proračun, marveč mora dohodke v izdatnem obsegu pomnožiti nad izdatke.

Sedanje leto, ki te dni hiti h koncu, ni bilo ugodno, kar se tiče gospodarstva poedincev in celega narodnega gospodarstva. Vsako gospodarstvo v krogu našega naroda trpi na tem, da so stroški in vsled tega izdatki preveliki.

Draginja ne samo, da ne popušča, ona raste. Ker mora naša država izdelke industrije, stroje in zlasti obleke uvažati iz drugih držav, smo odvisni od cen, ki nam jih narekuje tujina. K tem cenam je treba pristižeti še tudi visoke carinske postavke in prevozne stroške. Blago, iz katerega se pri nas izdelava obleka, ni najboljše kakovosti in trpežnosti, zato pa je visoke cene.

Kot največja pospeševalka druginje pa nastopa država. Davki, ki jih ona iztirjava od državljanov, se ne zmanjšujejo, kakor po nekaterih drugih državah, marveč rastejo. Z rastočimi davki mora tudi rasti druginja. In ravno zadnje leto je narodu prineslo veliko povišanje vseh direktnih in indirektnih davkov. Ljudstvo je pod njihovo težo že začelo omahovati.

Zelo občutno zadeva vse pridobitne sloje našega naroda pomanjkanje kredita. Denarni zavodi imajo po svojih blaginjah precejšnjo sušo. Pri nekaterih je suša tako velika, da blagajne kar lahko ostanejo odprte, ker se ne more nič odnesti iz njih. Veliki denarni zavodi so svoj denar zakopali v razna industrijska in trgovska podjetja, iz katerih ga sedaj ne morejo izkoptati. Banke, ki še razpolagajo z denarnimi sredstvi, izrabljajo ta položaj, da z zahtevo visokih obresti in provizij odirajo ljudi in jim režejo kožo s hrbita. Nikdar še ni oderuštvo tako cvetelo med ljudstvom kakor dandanašnji. Sicer obstojajo zakoni proti odiranju, pa ti zakoni se ne izvajajo. To je tudi del, in sicer dobršen del onega balkanizma, ki se vedno bolj in bolj širi po naši državi.

Gospodarstvo vobče tvori sedaj največjo rano na telesu vseh držav. Države se dandanašnji razlikujejo po tem, ali so v svetovni vojni zmagale ali so bile premagane. Najslabša je seveda usoda premagancev. Nemčija v tem oziru vsem prednjači. Letošnji zaključni račun Nemčije dokazuje strahovito gospodarsko propadanje te države. Nemška marka predstavlja samo še krpo papirja, za katero se na svetovnem trgu ne more ničesar kupiti. Nedavno je nek nemški narodnogospodarski večak po časnikih priporočal nasvet, naj Nemci kurijo svoje peči s 100 ali 1000 markinimi bankovci, ker je to kurivo bolj po ceni, kakor drva ali premog. Glad se vedno bolj in bolj širi in ljudje s strahom gledajo v novo leto.

Tudi sosedinja nemške države republika Poljska hudo trpi na propadajočem narodnem gospodarstvu. Poljska marka stoji nizko v vrednosti, prav nizko, še veliko nižje, kakor avstrijska krona. Ljudje se branijo plačati davke v toliki meri, kakor bi bilo potrebno za ureditev državnih financ in ozdravitev poljskega denarja. Značilno je tudi to, da se nobena poljska stranka ne upa lotiti ureditve državnega gospodarstva in državnih financ. Vsaka stranka v demagoškem strahu odklanja to odgovornost. Zato se ni mogla sestaviti parlamentarna vlada, marveč je Grabski, nekdanji finančni minister sestavil vlado izvenstranskih strokovnjakov, s katerimi bo v bodočem letu poskušal z upeljavo velikih novih davkov urediti državni proračun in tako tudi poljskemu denarju pomagati na noge.

Zabeležiti je treba kot značilno dejstvo, da tudi druga sosedinja nemške države, zapadna sosedinja, Francija trpi na velikih potežkočah. Francija je v svetovni vojni zmagovala in pričakovati je bilo, da sedaj uživa sadove svoje zmage. Da, sadove uživa, pa bridki to ti sadovi. Francosko ljudstvo je obremenjeno z visokimi davki in ti nikakor ne zadostujejo, da bi se začele najglavnejše rane, ki so Franciji ostale od vojne. Francoska zemlja je v svetovni vojni največ trpela. Vse iste velike bitke med Francijo in njenimi zavezniki in med nemško vojnó silo, ki so vzbujale občudovanje in brige na vsem svetu, so se vršile na francoskih tleh. Niti ena se ni odigrala na zemljišču nemške države. Severni in vzhodni del Francije je bil opustošen, kakor da bi bili divji Huni požigali in ropali po njem. Obnovi teh upostošenih krajev so v največji meri morali prispevati sami Francozi, ker se je Nemčija ved

no branila in se še sedaj brani plačevati vojno odškodnino v zahtevani meri. Francoske gospodarske težave se še bodo v velikem obsegu povečale, ko bodo Združene države severne Amerike zahtevale od Francije, da jim začenja odplačevati dolgove, najete ponajveč med svetovno vojno.

Naj zadostuje ta kratek pogled nazaj na gospodarstvo poedinih držav. Sedaj pa še nekoliko političnega posmatranja, in sicer samo po naši državi. Petletnica naše države, ki se je obhajala pred mesecem dni, ni pri vseh državljanih bila praznovana z onim zadovoljstvom, kakor bi to bilo poželjeno. Razlog pa je v tem, ker v naši državi ne vodi žezla ne svoboda ne enakopravnost. Kruti centralizem je zavladal v naši državi in ta centralizem tišči k tlom enakopravnost hrvatskega in slovenskega naroda. In kdo je te spono naložil našemu in hrvatskemu narodu?

Ob koncu vsakega leta, dokler vlada centralizem, je treba, da si predočimo to vprašanje ter da si damo določen odgovor. Niso samo bili zastopniki srbskega naroda, ki so vpeljali v državi vladstvo centralizma in policijskega absolutizma, tudi nekateri Hrvati in Slovenci so se pridružili centralizatorjem. V zgodovini slovenskega naroda so s črnimi, z najbolj črnimi pismenkami zapisana imena Kukovca, Žerjava, Pučja, Drogenika, Ureka in kakorkoli se imenujejo te politične izdajice slovenskega ljudstva. Centralizem divja naprej in vse, karkoli izbruha proti nam ter navali na naše ljudstvo, za vse to je odgovorna demokrasko-samo-stojna izdajniška centralistična kompanija.

Od leta do leta naš narod težje prenaša bremena centralizma. Ob zaključku vsakega leta se v politični in gospodarski bilanci našega ljudstva pokaže vedno večja nesorazmernost med tema dvema glavnima točkama:

1. Kaj centralizem narodu daje? 2. Kaj centralizem narodu jemlje? Ne bo več dolgo in prva rubrika bo ostala bela in neizpolnjena, zato bo pa druga rubrika do vrha polna. Zboljšanje naše politične in gospodarske bilance je le takrat mogoče, ako se strejo okovi centralizma.

Naše ljudstvo je pri letošnjih volitvah v narodno skupščino pokazalo odločno voljo, da zavedno zavrže demokrasko-samostojne in socialdemokrasko zlikovce, ki so naš narod oropali glavnega predpogoja za aktivnost in uspešnost naše narodne bilance, in to je avtonomija Slovenije. Za to edino rešilno idejo našega naroda je Slovenska ljudska stranka v tem letu vodila najodločnejšo borbo. Zmaga še ni izvojevana. Centralistični protivnik je še premočen. Vendar pa se je obzidje njegove trdnjave začelo krhati. V borbi je treba vztrajati. Zato se poslovim o tega leta ter stopimo preko praga novega s trdnim sklepom in odločno voljo: naprej v boju za enakopravnost in svobodo slovenskega naroda!

Naši poslanci na shodih.

V svojih božičnih parlamentarnih počitnicah pridijo vsi naši poslanci shode in sestanke, deloma okrajne, deloma krajevne.

I. Okrajni sestanki odbornikov in zaupnikov SLS.

1. Brežice (za sodni okraj Brežice) in Sevnica): 5. januarja (sobota) ob 10. uri dopoldne — poslanec Krajnc.
2. Celje (za sodni okraj Celje): 3. januarja (četrtak) ob 9. uri dopoldne v vrtni dvorani pri Belem volu — poslanec Krajnc.
3. Sv. Jurij ob Taboru (za sodni okraj Vrnsko): 2. januarja (sreda) ob 9. uri dopoldne v cerkveni hiši — poslanec Krajnc.
4. Sv. Frančišek v Sav. dolini (za sodni okraj Gornji grad): 5. januarja (sobota) ob 9. uri dopoldne v gostilni pri cerkvi — poslanec Pušenjak.
5. Kozje (za sodni okraj Kozje, vzhodni del): 5. januarja (sobota) ob 9. uri dopoldne v Okrajni hranilnici — poslanec Vrečko.
6. St. Vid na Plánini (za sodni okraj Kozje, zahodni del): 4. januarja (petek) ob 9. uri dopoldne v župnišču — poslanec Vrečko.
7. Laško (za sodni okraj Laško): 5. januarja (sobota) ob 9. uri dopoldne v društveni dvorani — poslanec Kugovnik.
8. Sv. Lenart v Slov. gor. (za sodni okraj Sv. Lenart): 2. januarja (sreda) ob 9. uri dopoldne v gostilni Arnuš — poslanec Žebot.
9. Ljutomer (za sodni okraj Gor. Radgona in Ljutomer): 6. januarja (Sv. Trije Kralji) ob pol 11. uri dopoldne v Okrajni posojilnici — posl. dr. Hohnjec.
10. Maribor (za krajevne organizacije SLS: Sv. Peter, Sv. Martin, Kamnica, Selnica, Spodnja Sv. Kungota, Razvanje, Tezno, Pobrežje, Studenci, Dolgoše in

Zerkovci): 8. januarja (torek) ob 9. uri dopoldne v Lekarniški ulici 6-I. — poslanca Žebot in Falež.

11. Jarenina (za krajevne organizacije SLS: Jarenina, St. Ilj, Sv. Jakob in Sv. Marjeta): 3. januarja (četrtak) ob 9. uri dopoldne v posojilnici — poslanec Žebot.

12. Gornja Sv. Kungota (za krajevne organizacije: Gornja Sv. Kungota, Svečina, Sv. Jurij ob Pesnici, Sv. Križ): 7. januarja (ponedeljek) ob 9. uri dopoldne v gostilni Senekovič — poslanec Žebot.

13. Slovenska Bistrica (za sodni okraj Slov. Bistrica): 3. januarja (četrtak) ob 9. uri dopoldne v posve-tovalni dvorani Okrajne hranilnice — poslanec Falež.

14. Ruše (za krajevne organizacije SLS: Ruše, Limbuš, Sv. Lovrenc na Pohorju in Puščava): 7. januarja (ponedeljek) ob 9. uri dopoldne v stari šoli — poslanec Falež.

15. Slivnica (za krajevne organizacije SLS: Slivnica, Fram, Hoče, Sv. Miklavž, Rogoza, Pivola—Pohorje, Rače in Razvanje): 2. januarja (sreda) ob 9. uri dopoldne v Društvenem domu — poslanec Falež.

16. Ormož (za sodni okraj Ormož): 2. januarja (sreda) ob 9. uri dopoldne v Katoliškem domu — poslanec Bedjanič.

17. Prevalje (za Koroško): 2. januarja (sreda) ob 9. uri dopoldne v prostorih Izobraževalnega društva — poslanec Kugovnik.

18. Ptuj (za sodni okraj Ptuj): 2. januarja (sreda) ob 9. uri dopoldne v minoritskem samostanu — poslanec Vesenjaj.

19. Rogatec (za sodni okraj Rogatec): 2. januarja (sreda) ob 10. uri dopoldne v društveni sobi (kaplaniji) — poslanec Vrečko.

20. Stari trg (za sodni okraj Slov. Gradec): 3. januarja (četrtak) ob 10. uri dopoldne v stari šoli — poslanec Pušenjak.

21. Šmarje (za sodni okraj Šmarje): 3. januarja (četrtak) ob 9. uri dopoldne v gostilni Gradl — poslanec Vrečko.

22. Velenje (za sodni okraj Šoštanj): 4. januarja (petek) ob 10. uri dopoldne v Društvenem domu — poslanec Pušenjak.

23. Vuzenica (za sodni okraj Marenberg): 2. januarja (sreda) ob 10. uri dopoldne v gostilni Lobenstein — poslanec Pušenjak.

Okrajnih sestankov so se dolžni udeležiti vsi krajevni odborniki in zaupniki SLS!

II. Krajevni shodi in sestanki:

1. Sv. Florjan pri Rogatcu: 30. decembra po sv. maši — poslanec Vrečko.
2. Črešnjevce: 30. decembra po rani sv. maši — pri kmetu Ivanu Pučnik — poslanec Falež.
3. Sv. Marko niže Ptuja: 30. decembra po rani sv. maši politično gospodarski sestanek — poslanec Vesenjaj.
4. Sv. Benedikt v Slov. gor.: 30. decembra po rani sv. maši v društvenih prostorih — poslanec Žebot.
5. Sv. Trojica v Slov. gor.: 30. decembra po večernicah v samosatski dvorani — poslanec Žebot.
6. Sv. Marjeta pri Moškanjcih: 31. decembra ob 9. uri dopoldne politično-gospodarski sestanek — poslanec Vesenjaj.
7. Sv. Anton v Slov. gor.: Novo leto po rani sv. maši v gostilni Alt — poslanec Žebot.
8. Sv. Barbara v Halozah: 3. januarja ob 9. uri dopoldne politično-gospodarski sestanek — poslanec Vesenjaj.
9. Sv. Trojica v Halozah: 4. januarja ob 9. uri dopoldne politično-gospodarski sestanek — poslanec Vesenjaj.
10. Sv. Vid pri Ptuj: 5. januarja ob 9. uri dopoldne politično-gospodarski sestanek — poslanec Vesenjaj.
11. Dobova: 6. januarja po rani službi božji — poslanca Krajnc in Bedjanič.
12. Fram: 6. januarja po rani sv. maši v društveni prostorih — poslanec Kugovnik.
13. Razbor nad Loko: 6. januarja po sv. maši v cerkveni hiši — poslanec Kugovnik.
14. Podsreda: 6. januarja po rani sv. maši — poslanec Vrečko.
15. Koprivnica: 6. januarja popoldne ob 3. uri v gostilni g. J. Serbeca — poslanec Vrečko.
16. Kamnica: 6. januarja po rani sv. maši v cerkveni hiši — poslanec Falež.
17. Laporje: 13. januarja po rani sv. maši v cerkveni hiši — poslanec Falež.
18. Svetinje: 13. januarja po sv. maši — poslanec Bedjanič.

Vse krajevne organizacije SLS, kjer bodo shodi, pozivamo, da za shode vse potrebno preskrbijo. Političnim oblastvom bo naznanilo shode tajništvo SLS v Mariboru.

